

IV. PISNA OCENA: RECENZIJU UČBENIKA:

Tanja Slemenjak: KNJIŽEVNOST SKOZI ČAS 1:
UČBENIK Z BERILOM ZA OBRAVNAVO LITERARNOZGODOVINSKIH SKLOPOV V
4-LETNEM SREDNJEM STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU

OD ORIENTALSKIH KNJIŽEVNOSTI DO RAZSVETLJENSTVA

Učbenik z berilom *Književnost skozi čas 1* avtorice Tanje Slemenjak, ki je namenjen štiriletnemu srednjemu strokovnemu izobraževanju, obravnava literarnozgodovinske sklope po historičnem načelu, in sicer naslednje: antična književnost, biblija, srednji vek v Evropi, srednji vek na Slovenskem, ljudsko slovstvo, reformacija in barok, razsvetljenstvo in literarna teorija. Odločitev, da se literarna teorija obravnava ločeno, prinaša novost v tem smislu, da literarnoteoretična dejstva, njihove definicije in pojasnila dodatno ne obremenjujejo že tako obsežnih sklopov starejše književnosti pri nas in v Evropi.

Avtorica je v učbeniku *Književnost skozi čas 1* spretno združila izbor besedil starejših književnosti do razsvetljenstva z didaktičnim, metodičnim in literarnovednim instrumentarijem, tako da ustreza priporočilom srednjega strokovnega izobraževanja Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje. Učbenik poleg tega uspešno nadgrajuje zastavljene izobraževalne, didaktične in metodične cilje, kar pomeni, da sledi tudi sodobnim spoznanjem stroke in hkrati zadošča psihološko-razvojnemu vidiku dijakov v štiriletnem srednjem strokovnem izobraževanju.

Obraavnana obdobja v učbeniku sodijo v območje t. i. »starejše« književnosti, ki v splošnem velja za izredno zahtevno, zlasti v recepcijskem smislu, saj so njena besedila časovno zelo oddaljena, kar postavlja številne prepreke v jezikovnem, zgodovinskem in osebno-doživljajskem smislu dijakov. Pristop k temu tipu besedil tako zahteva številna dodatna pojasnila in spodbude s strani učitelja, kar metodično-didaktično pomeni več priprav za uspešno izpeljavo posamezne učne ure. Avtorica se je v ta namen posluževala številnih inovativnih možnosti, ki večkrat časovno oddaljenemu kontekstu omogočajo neposreden transfer v ustvarjalno podoživljanje. Ko je ta pomemben pogoj dosežen, je zatem samo še dodatno poudarjena žlahtnost besedil, ki se jim dijaki na takšen način lahko ustrezno približajo, jih podrobneje spoznajo, analizirajo in vsestransko podoživijo. Možnosti, ki jih avtorica v metodičnem in didaktičnem smislu ponuja, se vežejo predvsem na najrazličnejše aktualizacije izbrane tematike pri mnogih sodobnih slovenskih avtorjih (med drugimi pri Evaldu Flisarju, Dragu Jančarju, Janezu Menartu), ki se zmeraj znova vračajo v pretekle obravnave določenih snovi, npr. bibličnih, mitoloških ali zgodovinskih in snovi ljudskega slovstva, kar omogoča vedno nove literarne poustvaritve izjemnih likov, kakor so med številnimi samo nekateri: Lepa Vida, Veronika Deseniška, Primož Trubar, Odisej, Tristan in Izolda, Rošlin in Verjanko, kralj Matjaž ...

Naslednjo možnost aktualizacije starejših besedil avtorica gradi na sočasni predstavitvi in povezavi literarnih tem, ki se pojavljajo tudi v drugih vrstah umetnosti, kot sta med drugimi aktualna likovna in filmska umetnost (npr. silovita filmska produkcija zgodovinskih filmov – Troja, Kralj Arthur ...), kar omogoča izpostavitve estetskih ter etičnih kriterijev kakor tudi vprašanj razločevalnih značilnosti literarne od ostalih oblik umetnosti. Avtorica pa se ne poslužuje samo medumetnostnih povezav, izpostavi tudi povezave z neumetnostnimi območji, ki jih navezuje zlasti na internetni medij, še posebej v smislu dodatnega pojasnjevanja spoznavnih kategorij posameznih literarnih besedil. Tudi stvarna pojasnila ob robu učbenika

predstavljajo potreben nabor literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih dejstev, podatkov in komentarjev, ki na nevsiljiv način povezujejo literarna vedenja z doživljajsko shemo dijakov.

Pomembno mesto v učbeniku imajo vprašanja in naloge tekom obravnave posameznih besedil kakor tudi samostojni sklopi ob koncu večjih tematskih poglavij (antika, srednji vek, razsvetljenstvo ...), katerih namen je aktiviranje poustvarjalnih zmožnosti dijakov v jezikovnem, informativnem, literarnovednem in doživljajskem smislu. Prav zato je paleta didaktičnega in metodičnega instrumentarija v tem območju zelo pestra, saj so na voljo različne težavnostne stopnje nalog, ki se vežejo bodisi snovno in doživljajsko na sama besedila bodisi vodijo v poustvarjalne procese skozi najrazličnejše možnosti: od raznih oblik kreativnega pisanja, reševanja križank, risanja stripov, ilustriranja, dramatizacije, debat, sms-ov pa vse do pisanja scenarijev in snemanja filmov. Naštete dejavnosti po branju in medijske predelave tako omogočajo doseganje številnih ciljev predmeta književnosti oziroma kompetenc dijakov: poleg usvajanja potrebnih književnih znanj gre še za pomembno razvijanje sporazumevalnih zmožnosti, zlasti izražanja in interpretiranja misli, čustev in dejstev, ob tem pa nenazadnje zmožnosti kritičnega sprejemanja besedil raznih vrst ter njihovega tvorjenja. Ob tem se vzporedno razvijajo še socialne zmožnosti, ki omogočajo preko estetske, etične in spoznavne komponente besedne umetnosti razumevati tudi duševne procese znotraj lastnega doživljajskega sveta dijakov.

Neprecenljivo pa je zavedanje pomena literature v maternem jeziku, ki se je nekoč in danes zmeraj enakovredno vključevala v vseevropske procese. Zlasti historični vidik pričujočega učbenika potrjuje pomen slovenske književnosti, ki omogoča kulturno in medkulturno zmožnost, šele preko katere lahko posameznik razumeva tudi širše družbene pojave skozi preteklost v sedanost.

